

negatieve standpunt onderstreepte de GOIWN ook in de oproepen die nadien van haar uitgingen. Wat wilde zij wèl zijn? 'Het geweten van ons volk' stond in enkele van die oproepen te lezen. Geen kleinigheid! Formuleringen als deze wekten geïrriteerdheid en die geïrriteerdheid werd er niet minder op, toen bleek dat de organisatie en de met haar verbonden Provinciale Raden van Vertrouwensmannen op allerlei terreinen een merkbare invloed kregen in het Militair Gezag met name ten aanzien van het arrestatiebeleid.¹ De klachten over dat beleid, de geruchten welke de ronde gingen doen over wantoestanden in de kampen van politieke delinquenten en vooral ook het soms aanmatigend optreden van de Binnenlandse Strijdkrachten brachten schade toe aan het begrip 'illegaliteit' en verzwakten dus ook de positie van de GOIWN. Hoeveel leden de GOIWN na een aantal maanden ging tellen, is niet precies bekend; 'hooguit 5% van de bevolking', zo citeren Oudheusden en Verboom² later gepubliceerde schattingen – zijn die schattingen juist (wij vermoeden dat zij te hoog zijn), dan zou zulks betekenen dat in de GOIWN het aantal 'niet-illegale werkers, doch goede Nederlanders' verre was gaan overheersen.

'Een duidelijke politieke lijn hebben we achter datgene wat de Gemeenschap heeft verricht, niet kunnen ontdekken', schrijven dezelfde twee auteurs. 'Wel deinde ook de Gemeenschap mee op de vernieuwingsgolven.'³

Inderdaad, die wens tot vernieuwing wàs er, maar hij had eerder een negatieve dan een positieve inhoud: eensgezindheid in de afwijzing van 'het oude' werd verdeeldheid zodra men 'het nieuwe' trachtte aan te geven dat er voor in de plaats diende te komen.

De mate waarin 'het oude' werd afgewezen, kan men afleiden uit twee peilingen van de publieke opinie die in het bevrijde Zuiden plaatsvonden,

bestaan uit mannen met wetenschappelijke titel en hoge functionarissen bij Philips'. (Bond Nederland: 'Toelichting op de agenda bij de verg. van 11 nov. 1944' (a.v.))

¹ Sluijser signaleerde in december '44 in zijn eerder aangehaald rapport aan Gerbrandy 'een gevoel van wrevel bij de bevolking tegenover de 'ondergrondse strijders' die, naar zij meent, door 'Londen' teveel worden opgehemeld en bevoordeeld . . . Duizenden mensen . . . menen, dat de regering soms teveel betekenis hecht aan de revolverdragers en sabotageplegers die, dat geeft iedereen grif toe, belangrijk werk hebben geleverd. Deze mensen kunnen niet inzien dat het dragen en gebruiken van revolvers tijdens de bezetting meer rechten geeft tot deelname aan het bestuur van land, provincie en stad na de bevrijding.' (M. Sluijser: 'Rapport omtrent de stemming in bevrijd Nederland', p. 7) ² Van Oudheusden en Verboom: *Herstel- en vernieuwingsbeweging in het bevrijde Zuiden*, p. 116. ³ A.v.